

REVIJA TEORIJA IN PRAKSA - SREDSTVO PRVOTNE PROFESIONALIZACIJE DRUŽBOSLOVJA NA SLOVENSKEM[†]

Povzetek: Članek izhaja iz ugotovitev Andrewa Abbotta, da je razvoj vsake znanstvene revije kompleksen historični proces. Empirične analize o razvoju revije Teorija in praksa (TiP) se opirajo na lokalno bibliografsko-kataložno bazo Osrednje družboslovne knjižnice Jože Goričar, ki vsebuje 80 odstotno pokritje vseh izdanih člankov te revije. Rezultati kažejo, da je revija prvo desetletje izdajala okrog 210 člankov letno, po zastoju v obdobju 1973-1978 z le 150 članki letno sledi uspešno desetletje z okrog 250 članki letno. Po letu 1991 se prične upad v številu prispevkov, med razlogi so ustanovitev novih revij (za sociologijo, mednarodne odnose in razvoj, komunikologijo ter metodologijo in statistiko), sprememba prioritet v strokovni javnosti, zmanjšanje nekoč izdatnega javnega financiranja, pa preusmeritev mlajših piscev v tuje revije (ostrejša habilitacijska merila). Poleg politologije in upravnih ved so revijo za svojo elementarno profesionalizacijo - za temeljni pobeg od avtoritarnega oblastnega znanja v času državnega socializma, od 1964 do 1990, uporabljale še številne druge vede, sociologija, kulturne, religijske in razvojne študije, ekonomija, mednarodni odnosi, sociologija znanosti in anketno naravnana metodologija družboslovnega raziskovanja. Prvotno poslanstvo revije, zaključeno že konec osemdesetih, so uresničevali številni člani politološkega in drugih oddelkov Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, še ne povsem izdelano novo poslanstvo pa sloni v glavnem na politološkem oddelku Fakultete za družbene vede.

Ključni pojmi: Teorija in praksa, družboslovje, zgodovinska sociologija, bibliografija, discipline, profesije, Slovenija

* Dr. Anton Kramberger, docent na Fakulteti za družbene vede, Univerza v Ljubljani, predsednik Slovenskega sociološkega društva.

** Mag. Janez Jug, samostojni knjižničar - bibliotekar v ODK JG na Fakulteti za družbene vede, Univerza v Ljubljani.

[†] Za pozorno branje in koristne pripombe na zgodnejšo verzijo tega besedila se avtorja zahvaljujeva uredniku Zdravku Mlinarju.

Povabilo za članek ob 40. letnici revije Teorija in praksa (TiP), v katerem naj bi bila prikazana njena vloga v razvoju družboslovja na Slovenskem, je prvega avtorja prispevka postavilo pred podobno nalogo, pred kakršno se je leta 1992 znašel znani ameriški sociolog Andrew Abbott, ki so ga povabili, da za stoletnico prestižne revije American Journal of Sociology (AJS) napiše njeno zgodovino. Sprva je Abbott povabilo odklonil, ker so mu prav v tej reviji dotlej zavrnilo že mnogo "njegovih najboljših" člankov. Nato se je dal preprostiti. Vabilo je namreč vzel kot naknadno priznanje za svoje izvirno sociološko delo; denimo, tedaj je njegova knjiga o analizi profesij (Abbott, 1988) že postala svetovna uspešnica.

Okoliščine v zvezi s tem člankom o reviji TiP so seveda drugačne, kot so bile v zvezi z Abbottovim člankom o reviji AJS. Najmanj, kar človeku pade na pamet, je, da gre pri reviji TiP za družboslovno dogajanje na lokalni slovenski sceni. Toda v strukturnem smislu je zgodba o zapletih z Abbottovim člankom poučna tudi za naše razmere, ker poleg načina, kako se sploh lotiti opisa razvoja profesionalne revije, vsebuje še tipično dilemo, s katero se ubada vsak povabljeni avtor ob jubilejnih pisanjih: kako uravnotežiti hvalne namene s težnjo po verodostojnosti, ki ni nujno hvalna na vse strani². Zato najprej na kratko Abbottova zgodba.

Kako napisati sociološko zgodovino revije

Abbott je opis razvoja revije AJS zasnoval tako, da ga je povezal z zgodovinskim razvojem sociološkega oddelka čikaške univerze. Presodil je, da se razvoja revije ne da razumeti brez pomena osrednjih oseb in razvoja oddelka, tega pa spet ne brez vpliva in razvoja širše sociološke discipline kot profesije. Tak pristop je izbral, ker so bili v večplasten razvoj revije AJS vpleteni živi ljudje in njihovi različni motivi, njihova prodornost in omahljivost, pa institucije, različna okolja ter številni drugi dejavniki. Članek je vseboval, zaradi pomanjkanja arhivskih dokumentov, veliko odlomkov iz osebnih korespondenc historičnih akterjev. Le tako je lahko Abbott vsaj približno nakazal značilna križpotja, na katerih so se zasebne zamisli ljudi odločilno pretvarjale v profesionalno prakso in znanstveno ideologijo, ki sta zaznamovali razvoj revije AJS, oblikujoč značilne tradicije, ki po inerciji vedno težijo k obnavljanju, in njihove časovne zarezne med obdobji neustaljenosti in ustaljenosti.

Recenzenti in uredniki AJS so bili nad njegovim izdelkom, oddanim leta 1995, zgroženi. Objavo članka so odklonili, ker naj bi bil predolg, preveč oseben, preveč analitskozgodovinski, brez formalnih teorij in preizkušanja domnev. Zahtevali so zajetne posege, črtanja in nove pristope. Pravočasna objava ob obletnici je bila tako zamujena, a članek je Abbott, že zaradi vloženega truda, vseeno dopolnjeval po svoje. Čez čas je uredništvu AJS poslal predelano in izpopolnjeno verzijo prvotnega članka, a so mu jo ponovno zavrnilo. Tokrat s pojasnilom, da njegova reflek-

² Prvotno napisan prispevek, poln posrednih in kritičnih autobiografskih spominov na relativno nepomemben vpliv revije TiP (in kadrov fakultete FSPN) na študentsko populacijo iz sedemdesetih let, je prvi avtor, na prigovarjanje urednika tega zbornika in anonimnega recenzenta, raje umaknil iz objave kakor da bi ga prirejalo in krnil njegovo posebno sporočilnost. Ta novi prispevek ni nadomestilo prvotnega prispevka, ampak povsem drugačen, dosti manj osebno obarvan pogled na splošen razvoj in vlogo TiP.

sivna zgodovina revije AJS prinaša zgodovinske sodbe, nepomembne za profesijo in za samo revijo AJS - ki je študijo naročila.

Po drugi zavrntvi je Abbott temeljito premislil ves projekt, v prvi vrsti manj znan in slabo obdelan pojav historične in institucionalne metamorfoze družboslovnih disciplin, revij in univerzitetnih oddelkov. Razmislek je dal naslednje ugotovitve. Revija AJS je nekje spotoma očitno prenehala predstavljati nekoč "še dokaj širok in odprt" sociološki oddelek. Sredi 90. let (prejšnjega stoletja) je bila le še zastopnica sicer svetovno razširjene, a intelektualno preozko zamišljene sociološke discipline, že relativno daleč od t.i. "čikaških" socioloških šol prejšnjih generacij. Ta zasuk se je pričel v 30. letih, ko je še obstajalo več zelo različnih socioloških šol in usmeritev znotraj istega oddelka, dokončal pa v drugi polovici sedemdesetih, potem ko se je uredniška politika revije že dve desetletji borila s težko dosegljivim ravnotežjem med hitro rastočimi sociološkimi prispevki ter omejenim objavnim prostorom. Z uvedbo denarnih prispevkov za recenzije ter s formaliziranjem recenzentskega postopka se je revija AJS, pod ožjim vplivom empirične disciplinarne tradicije čikaške šole, institucionalizirala in standardizirala ter postala takorekoč nacionalno in globalno podjetje za razširjanje *posebne* sociološkega znanja. Formalna teorija v člankih se je tako v novejšem času sicer preverjala empirično-metodološko znanstveno, a neinventivno, s "kompetentnimi, a dolgočasnimi članki" (Abbott, 1999: ix). S takim manierističnim pristopom pa je revija postajala, tako Abbott, "intelektualno sklerotična" (Abbott, 1999: x).

Zgodba se dalje razplete kot v pravljici. Abbott je zavrtni članek združil še z dvema podobnima študijama, nato pa vse skupaj leta 1999 objavil v sijajni monografiji z naslovom "Department & Discipline: Chicago Sociology at One Hundred". V njej je na sebi lasten način kritično, historično izčrpno in teoretsko poglobljeno zaznamoval stoletnico revije AJS. Pokazal je na zanimivo in protislovno igro profesionalizacije sociologije, implicitno tudi družbenih ved nasploh: da se z institucionalizacijo in *discipliniranjem* znanja sicer povečuje profesionalizacija (pridobiva se posebno znanje, odmevnost ved, njihova tržna in strokovna moč, da o prestižu in podobnem ne govorimo), na drugi strani pa se izgublja intelektualni naboj raziskovanja, predvsem želja po pravi vednosti in živem, vznemirljivem znanju. Šele če posebne "historigrafsko podane resničnosti" posameznih socioloških šol jemljemo kot zrcalo širših družbenih procesov, v katerih se te šole jasneje povežejo, dobi razvojna zgodba revije, z osebami in oddelki ter širšo disciplino v ozadju, svoj sociološki smisel (Abbott, 1999: xi).

Zanimivo, da je tudi hudo znanstvena ameriška sociologija včasih le dovetna za upravičeno kritiko. Abbott je kmalu po objavi knjige postal glavni urednik revije AJS (od januarja 2001 do maja 2002). Njegov prispevek k vsebinski osvežitvi te revije je precejšen: nakazal je, kako je treba v družboslovju loviti nelahko ravnotežje med empiričnim družboslovjem in dvoumno naravo človekovega vednija (Abbott, 2001). Kot izviren in pozoren metodolog, avtor novega pristopa³ za časo-

---

³ Z avtorjevimi besedami (Abbott, 1995: 93): "We are turning from units to context, from attributes to connections, from causes to events... It should be understood that sequence analysis (SA) is not a particular technique, like 'event history analysis.' It is rather a body of questions about social processes and a collection of techniques available to answer them". Podrobneje še v Abbott (2000).

vno in kontekstualno proučevanje družbenih procesov in dogodkov, sekvenčne analize (angl. sequence analysis), meni, da je treba ustaljena stanja v družbi obravnavati kot izjemo, ne kot pravilo. Zato so zanj prava vprašanja tista, ki želijo zvedeti, kako s procesi pojasniti ustaljena stanja (ang. stasis), ne pa, kar danes v družboslovju prevladuje, kako s stanji pojasnjevati spremembe (Abbott, 2001). Profesionalna sociologija, meni Abbott (1999), mora danes stopiti korak dlje od gole (dekontekstualizirane) "znanstvenosti": ponudi naj polemična (in ne anemična) branja, torej takšna, kjer se mišljenje in delovanje pisca združujeta s strukturnimi procesi, saj šele takšno pisanje sploh utemeljuje kakršnekoli tradicije (prav tam: 3). V pojasnjevanju družbenih dejstev, kot je npr. AJS, kjer se vselej križajo razne linije in tradicije, kaže vestneje ubirati tudi zgodovinske poti razlaganja, saj le na ta način lahko pojasnimo, kako določene pretekle institucije in strukture uspejo za dalj časa pomensko zoženo indeksirati ljudi, stvari, procese in pomene okrog njih (prav tam: 223-226).

Načrt za sociološko obravnavo razvoja TiP

Zdi se, da z željo opisati razvoj TiP kljub podobnosti vseeno stojimo pred drugačno nalogo, kot je bila tista, s katero se je ukvarjal Abbott. Ta je skušal pokazati, kako pretirana znanstvena profesionalizacija (specializacija) družboslovja lahko ukinja pravo, radovedno znanje. Mi pa bomo morali pokazati nekaj bolj elementarnega - kaj se z družboslovjem dogaja prej, predno se sploh postavi na lastne noge in se nato prvotno profesionalizira ter se šele zatem morebiti tudi pretirano opre na zgolj znanstveno metodo. Namreč, slovenska revija TiP je nastala leta 1964 s povsem drugačnim poslanstvom kot davno tega AJS: da kot transmisijsko zamišljena oblastna revija v okviru politične šole (Visoka šola za politične vede: 1961-1968; Visoka šola za sociologijo, politične vede in novinarstvo: 1968-1970) dodaja tedanji politiki le toliko družboslovja, kolikor ga politična pamet še prenese⁴. Šele postopno je zaledje te revije, visoka šola, prerasla v fakulteto (FSPN: 1970-1991; FDV: 1991-...), a še lep čas se je slednja otesala začetne politične dediščine. Revija TiP tako odseva postopen razvoj te fakultete in deloma tudi drugih družboslovnih ustanov, ki so v posebnem družbenem ozračju po 2. sv. vojni vzpostavljale in razvijale družboslovje na Slovenskem⁵. Zato je za analizo razvoja TiP in njene vloge v profesionalizaciji slovenskega družboslovja ustrežnejše naslednje vprašanje: kako je skozi TiP sploh potekala profesionalizacija družboslovja na Slovenskem, od

⁴ Tudi sam nastanek Visoke šole za politične vede (VŠPV) je povezan z anekdoto o rivalstvu oseb iz tedanje politike: ko je prof. Boris Zihel, ki je že leta 1954 na Filozofski fakulteti izvedel nastopno predavanje z naslovom "Historični materializem in sociologija", leta 1959 ustanovil Inštitut za sociologijo in Filozofijo pri ljubljanski Univerzi, se je "L. Maček razjezil in kot protitež temu leta 1961 naredil VŠPV, postavil za direktorja S. Dolanca, ta pa je kasneje, ko ga je Popit vpoklical v politbiro, to funkcijo predal V. Benku" - zapis iz osebnega pogovora s S. Saksido (zgodnjim direktorjem Inštituta), dne 19. marca 2004.

⁵ O razvoju sociologije na Slovenskem glej npr. zbornik Kramberger & Kolarič (1995), o fazah profesionalizacije sociologije Kramberger (1993), o razvoju stratifikacijskih in mobilnostnih študij Ganzeboom, Kramberger, Nieuwbeerta (2000): 14-18; o razvoju družboslovja v Sloveniji v primerjavi z drugimi vzhodnoevropskimi državami pa glej Adam in Makarovič (2002).

prvotnega obdobja, ko je to skušalo ubežati avtoritarnemu političnemu znanju, ki niti znanje ni bilo, ampak v glavnem le puhlo besedičenje, preko obdobja, ko se od politike že delno osvobojenemu družboslovnemu znanju dodajajo še prvine neavtoritarnega znanja, pa do danes, ko se počasi, v nekaterih segmentih delovanja FDV bolj kot v drugih, že bližamo kritičnemu pragu vednosti in znanja, onstran katerega je šele možno večje upoštevanje avtonomnih znanstvenih izsledkov?

Primerna metoda argumentacije, ki jo uporabljamo v nadaljevanju, empirična analiza bibliografije objav iz TiP, je posledica tega vprašanja. Naj izbirimo metode pojasnimo še v dosedanjem duhu, s primerjavo različnih okoliščin, veljavnih za AJS in TiP. Abbott je kot ustrezno metodo za kritiko občasno poznanstvene ameriške sociologije, prisotne v novejših letnikih revije AJS, uporabil temu pristopu nasprotno metodo, večjo pripovednost (narativnost); z njo pokaže, kako se v reviji križajo različne tradicije, spočete v okolju revije. Mi bomo v analizi pretirane pripovednosti (naracije) preteklega slovenskega družboslovja, prisotnega v reviji TiP, kot ustrezno metodo uporabili njeno nasprotje, večjo analitičnost. Abbott je torej potreboval več pripovedi, ker je bil nedavni razvoj AJS obdan že s preveč analitike. Mi pa, nasprotno, potrebujemo več analitike, ker je bil še nedavni razvoj TiP obdan s preveč naracije. Za pravo, celovito znanje sta seveda potrebna oba pogleda, ker se živo znanje nenehno pretaka med obema načinoma izražanja, bolj analitskim in bolj narativnim. Vendar lahko brez velikega tveganja predpostavimo, da bodo v tem prispevku manjkajočo naracijo v obilju dodali številni drugi avtorji te jubilejne knjige, saj imajo na revijo TiP kot njeni aktivni ustvarjalci in sopotniki bolj neposredne spomine.

Analitski pogledi na razvoj in vpliv revije TiP

Glavnino empiričnega pogleda v dinamiko dogajanja okrog revije TiP opiramo na bibliografske podatke o člankih, objavljenih v TiP od njene ustanovitve dalje, ki so zbrani v lokalni bibliografsko-kataložni bazi Osrednje družboslovne knjižnice Jože Goričar COBISS.SI/ODKLJ. Analize zapisov o objavah v TiP so bile iz te baze narejene v času od 15. do 29. februarja 2004. Pokritje objav v TiP z zapisi v bazi ni popolno⁶: v bazi se je v času analize za ta prispevek nahajalo 5506 zapisov, po narejeni oceni manjka okrog 1470 člankov iz celotnega obdobja izhajanja revije, pokritje je torej okrog 80% (glej tudi Grafikon 1).

Bibliografska baza s standardnimi opisi člankov iz revije TiP nudi dobro podlago za uvodno empirično analizo glede števila člankov, vsebine objav in števila (ključnih) avtorjev v času. Zaradi omejenega prostora v nadaljevanju na zelo zgoš-

---

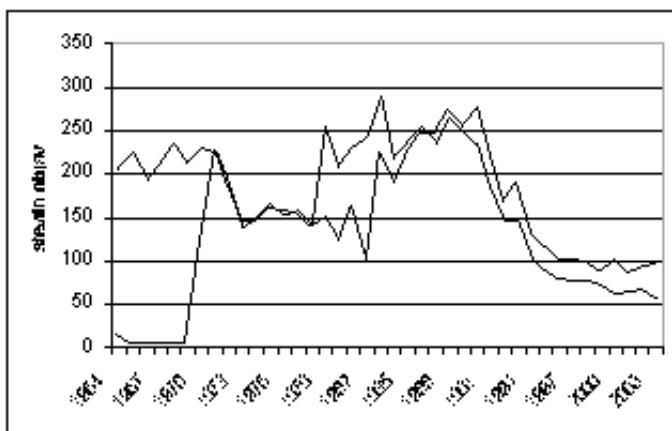
⁶ Zlasti za večji del prvega desetletja revije, ko je ta izhajala mesečno, so podatki o objavah, člankih in drugem gradivu, silno pomanjkljivi (do vključno leta 1970 so v bazi le bibliografske enote oseb, zaposlenih na FDV po letu 1987). Za leto 1971 pa je že obdelanih polovico objav tega letnika, kasneje (1972, 1973) je pokritje še mnogo višje. V interpretaciji obdobja do 1971 je to nereprezentativnost dostopnih bibliografskih zapisov o objavah potrebno upoštevati. Za drugo desetletje izhajanja revije (1974-1983) so podatki o objavah že izčrpniji, od leta 1984 pa bibliografska baza ODKLJ pokriva objave v TiP v celoti, za kar so poskrbeli knjižničarji ODKJG. Za podrobnosti o tem glej članek Janeza Juga v tem zborniku.

čen način podajamo le nekatere osnovne ugotovitve, ki s teh razsežnosti nakazujejo razvojno vlogo revije TiP v procesu profesionalizacije družboslovja na Slovenskem.

Časovna dinamika skupnega števila objav

Izvorno poslanstvo revije - politično nadzorovano širjenje družboslovja - ni oviralo uredništva revije TiP, da ne bi delovalo kot relativno odprta tribuna javnih polemik v tistih obdobjih, ko so se dopuščala politična trenja in razvojna razčiščevanja. Dinamiko števila člankov v času podajamo na grafikonu (glej Grafikon 1), kjer odebeljena črta pomeni število zapisov o objavah v TiP v omenjeni bibliografski bazi ODKJG, tanka črta pa ocenjeno število dejansko objavljenih člankov v TiP (brez recenzij) - nadaljnja razlaga se nanaša na vrednosti tanke črte. Dokaj visoko število člankov je revija objavljala v prvem desetletju, a le do leta 1971; poleg člankov s političnimi usmeritvami so se pojavljale še številne razvojne zamisli, utemeljene z delno liberalizacijo gospodarstva in življenja sredi 60. let. Težave z "nacionalizmi in liberalizmi" raznih vrst je država SFRJ "rešila" po svoje, z večjo represijo nad najbolj izpostavljenimi akterji (1971-1974) in z uvedbo nove ustavne ureditve. V reviji TiP med leti 1973 in 1978 naletimo na obdobje znižanega števila objav⁷ (le na okrog 150 člankov letno, v primerjavi s preko 210 članki prej in z okrog 250 članki kasneje, v obdobju od leta 1979 do 1990).

GRAFIKON 1: Število bibliografskih zapisov v ODKIJ in ocenjeno število dejansko objavljenih člankov (brez recenzij) v TiP 1964-2003*

*Debelejša črta prikazuje število bibliografskih zapisov v ODKIJ, tanka črta pa ocenjeno število dejansko objavljenih člankov v TiP (brez recenzij).

⁷ Deloma je takratno znižano število objav lahko znamenje zunanjih faktorjev, deloma pa tudi znamenje manjše osebne vitalnosti članov uredništva v tedanjem obdobju (individualni vpliv na revijalno dogajanje ni zanemarljiv), kar je vsekakor zanimivo empirično vprašanje, ki pa ga tu ne poglobljamo dalje.

Po 1978 sledi obdobje razcveta revije TiP, ki traja celo desetletje, in sicer nastopi v dveh valih: prvi doseže vrh okrog 1983, drugi pa okrog menjave režima in osamosvojitve Slovenije (1985-1991), ko so bili slovenska politika, javnost in družboslovje, zlasti politologija, najbolj vznemirjeni in razcepljeni glede možnih prihodnosti. Po zgoščenem času dejanskih družbenih sprememb (1988-1991) pa zanimanje za pretežno politološko pisanje, urejanje in branje prispevkov o družbeni problematiki v reviji TiP naglo upade. Od 1994 dalje se število člankov v TiP razpolovi, glede na dolgoletno povprečje, in se ustali na ravni okrog 100 enot letno, nato pa v obdobju 2000-2003 znova pade, tokrat na najnižjo raven dotlej, blizu 60 enot letno. Razloge za ta padec je brez podrobnega uvida v uredniško politiko revije TiP po letu 1991 težko pojasniti, vsaj deloma ga gre pripisati avtorskemu prenosu aktualnih družboslovnih člankov v druge domače in tuje revije, pa stalnemu upadu v dotoku sistemskih financ in še čemu.

Število objav po vedah in času

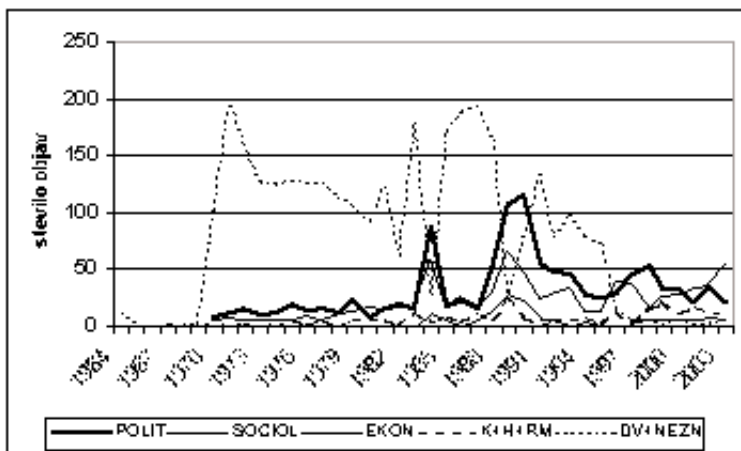
Politologija kot posebni disciplinarni način obravnave družbenorazvojnih problemov skozi ves čas prevladuje. Obseg in dinamika objav iz drugih ved sta tesno povezani, prvič, z uredniško politiko TiP, drugič, s konstitutivnimi vedami (katedrami) na Visoki šoli za politične vede (za filozofijo in sociologijo, ekonomijo, družbenopolitični sistem, mednarodne odnose) in njihovimi kasnejšimi dopolnjevanji v času FSPN (novinarstvo, kadrovsko-organizacijske vede, socialno delo, obramboslovje, družboslovna informatika, tržno komuniciranje, religijske in kulturne študije), tretjič, s postopno profesionalizacijo teh disciplin na FDV, in četrtič, z naraščajočo institucionalizacijo teh ved tudi izven FDV.

Iz bibliografskih zapisov o člankih, natančneje iz ohranjenih UDK-vrstilcev za iskanje po teh zapisih, je mogoče na grobo rekonstruirati časovno spreminjanje vsebin v TiP, za številčno večja disciplinarno-predmetna področja⁸: za politologijo, sociologijo, ekonomijo, pa tudi za druge številčno manj prisotne vede, npr. komunikologijo (n = 101), humanistiko (n = 152) ter raziskovalne metode (n = 63), ki skupaj naberejo le okrog 6% vseh objav (glej oznako "K+H+RM" na Grafikonu 2).

---

⁸ Za podrobnosti združevanja UDK-vrstilcev v disciplinarno-predmetna področja (27 in 1 za "neznano") in dalje v sedem večjih ved glej Prilogo (tabeli P1 in P2).

GRAFIKON 2: Število bibliografskih zapisov o objavah v TiP 1964-2003, po vedah*

*Rekonstrukcija ved je narejena iz UDK-vrstilcev (le za 43% člankov), črtkana krivulja

"DV+NEZNANO" kaže število podrobneje neuvrščenih družboslovnih člankov

Iz grafikona bi sicer lahko sklepali, da politološki članki (odebeljena črta) prevladujejo, zlasti okrog leta 1991. Žal nam izjemno velik delež vsebinsko neopredeljenih člankov⁹ (57%) onemogoča dober pogled v prava razmerja objav med različnimi družboslovnimi vedami v času. Manjkajoči podatki o vsebinah člankov, danih z UDK-vrstilci, nam tudi prikrivajo dejansko pojavljanje številnih novih disciplin v TiP, zlasti v tretjem desetletju (od 1984 do 1993).

⁹ Kot neopredeljene smo vzeli zapise, klasificirane bodisi kar na splošno kot "družbene vede" (n = 665) bodisi neklasificirane (n=2484) - slednji so bili vključeni v bazo ODKIJ v glavnem pred uvedbo obveznega UDK-vrstilca za iskanje.

Vsebina objav po predmetnih oznakah

Seveda nas zelo zanima, koliko je revija TiP služila za zgodnjo profesionalno konstituiranje tudi nekaterim drugim družboslovnim vedam, poleg bržkone prevladujoče politologije. Zato bomo skušali pomanjkljive vsebinske informacije o disciplinarnih področjih objav skozi čas, dane z UDK-vrstilci, pridobiti drugače, preko analize *predmetnih oznak* člankov. Bibliografski izraz "predmetna oznaka" se laično rad zamenjuje z gesli, ključnimi besedami ali deskriptorji, ki jih povzetkom člankov dodajajo avtorji. Ta zamenjava ni upravičena: v postopku bibliografske katalogizacije članka namreč predmetne oznake, eno ali več, članku določijo bibliotekarji sami, pri čemer upoštevajo - ali pa tudi ne! - avtorjeve ključne besede¹⁰.

Odločili smo se podrobneje raziskati pomenski prostor predmetnih oznak revije TiP in mu določiti temeljno vsebinsko strukturo in časovno dinamiko. Strategija analitskega zgoščevanja besedilnih informacij iz predmetnih oznak člankov (obdelanih v bibliografski bazi podatkov ODKLJ) je precej zapletena: vsak bibliografski zapis ima namreč eno ali več predmetnih oznak. V treh zahtevnih fazah zgoščevanja¹¹ (glej tudi tabelo P3 v prilogi, pa opombo pod to tabelo) smo pridobili naslednji pogled na glavna razmerja vsebinskih sklopov objav v TiP (glej Tabelo 1):

---

¹⁰ Ta rutinski bibliotekarski postopek, ki bralcem sicer precej olajšuje iskanje po vsebinski kompleksnosti objav, je zaradi pretežnega zanemarjanja avtorskih navedb ključnih besed v fazi vnašanja predmetnih oznak (upoštevajo se raje vnaprej pripravljene standardne predmetne oznake) vreden posebne vsebinske obravnave.

¹¹ Podrobneje je bil postopek zgoščevanja naslednji. Najprej smo iz baze izpisali vse predmetne oznake iz skoraj vseh zapisov člankov (le 213 zapisov je bilo brez njih) ter jih nato "očistili" (434 zapisov je imelo enake oznake vnešene dvakrat, edninsko in množinsko, večina zapisov je imela oznake podane tudi v angleščini). Za nadaljnjo analizo smo ohranili le slovenske oznake in jih nato uredili po pogostosti (padajoče): s frekvenco 5 ali več se je pojavilo nekaj čez 900 različnih oznak, njihova skupna frekvenca pojavljanja je bila 17700 (oznak s frekvenco pod 5 tu nismo upoštevali, bilo pa jih je še okrog 5000). V povprečju je bila vsaka objava v TiP opisana s 3,2 predmetnimi oznakami, a porazdelitev slednjih je asimetrična in povprečje ne pove vsega. Zgolj "pogostejše" predmetne oznake smo nato, po podrobnem vsebinskem pregledu in medsebojnem primerjanju, uvrstili v 47 na novo opredeljenih širših predmetnih področjih (za podrobnosti tega postopka glej Prilogo, tabelo P3 in opombo pod njo). V tem prvem koraku zgoščevanja vsebinskih informacij so agregirane frekvence predmetnih oznak izgubile stik s številom objav v TiP. Namreč, če so frekvence posameznih predmetnih oznak še nakazovale tudi število člankov s podobno vsebino (glej npr. prvo vrstico v tabeli P3 v Prilogi: tam predmetna oznaka "kmetijstvo" s frekvenco 30 pomeni, da je največ 30 člankov, objavljenih v TiP, govorilo o "kmetijstvu" - pa še o čem drugem), se z agregiranjem frekvenc ta neposredna povezava (med številom predmetnih oznak in številom člankov z enako vsebino v TiP) izgubi. Končno smo ta širša predmetna področja, še vedno preštevilna za naš namen, združili v zgolj 9 vsebinskih sklopov, kar nam je dalo prvi dokaj pregleden rezultat o vsebini skoraj 80% vseh objav v TiP.

TABELA 1: Struktura vsebinskih sklopov v bibliografiji TiP (1970-2003), v odstotkih*

Oznaka	Odstotek
POLITOLOGIJA	25,3
STM - DRUŽBOSLOVJE	24,3
SOCIOLOGIJA	11,2
KULTURA	11,0
DRAZVOJ	7,7
ZNANOST & RAZ. METODE	6,1
EKONOMIJA	5,8
MEDNARODNI ODNOSI	5,5
KOMUNIKOLOGIJA	3,1
Skupaj	100,0

*Odstotki pomenijo deleže pojavljanja vsebinskega sklopa v bazi bibliografskih zapisov TiP

Vidimo lahko, da se približno četrtnina predmetnih oznak nanaša na besedišče družboslovnega novoreka¹²; ta vsebinski sklop smo poimenovali "STM - družboslovje" (STM = samoupravljanje s temelji marksizma). V približno enakem deležu se pojavljajo oznake, značilne za splošnejšo vedo o političnem procesu, politologijo. Sociološke in kulturološke vsebine se nakazujejo v približno enakem deležu predmetnih oznak, vsakih je za desetino. Oznake, bliže drugim navedenim vsebinskim sklopom (vedam), se pojavljajo v manjši, a ne zanemarljivi količini. Na primer, glavnina oznak, zajetih v vsebinskem sklopu "Znanost & raziskovalne metode" (5.1%), se poleg epistemoloških prispevkov (sociologija znanosti) nanaša na objave rezultatov projekta Slovensko javno mnenje, matičnega na FDV.

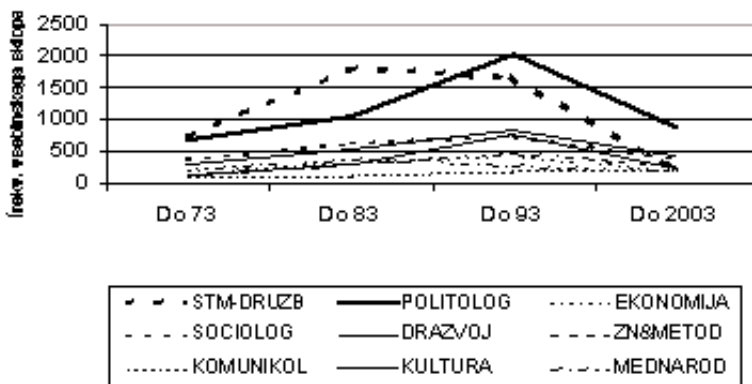
Globalna številna razmerja med devetimi vsebinskimi sklopi v gornji tabeli predstavljajo le (dober) približek razmerij med številom objav člankov po vsebini. Za bolj poglobljen prikaz - denimo sočasno pojavljanje različnih vsebinskih sklopov v istih člankih, zlasti v času nihajoč stik "STM - družboslovja" z ostalimi vsebinskimi sklopi - bi bila potrebna dodatna, še zapletenejša analiza kombinacij vsebin, ki pa bo morda opravljena ob drugi priložnosti.

Časovne razlike v vsebinah

Seveda nas zanima tudi časovna dinamika posredovanih vsebin (vsebinskih sklopov). Za okvirni prikaz te dinamike smo na podoben način, kot je opisan zgoraj, pridelali še štiri nize frekvenc predmetnih oznak, ločeno za vsako desetletje posebej. Napor se je izplačal, saj lahko jasneje vzremo obseg vsebinskih sklopov TiP v času (glej Grafikon 3).

¹² Ker zapisov objav iz prvih osmih let (do 1970) v bibliografski bazi TiP skorajda ni, je delež touvrstnih objav za prvo desetletje še podcenjen.

GRAFIKON 3: Dinamika devetih vsebinskih sklopov v TiP 1970-2003*

* Do 1970 podatki, tu sicer prikazani, niso reprezentativni

Najprej opazimo, da so vsebine "STM - družboslovja" še v drugem desetletju revije TiP (1974-1983) močno prevladoval nad drugimi vsebinskimi sklopi¹³. Splošnejša veda, politologija, se je šele v desetletju 1984-1993 po številu lastnih tem nekako izenačila s številom tem, značilnih za "STM - družboslovje". To obdobje zaznamuje tudi nagli vzpon politologije oziroma takšne profesionalizacije njenega znanja, ki se pred prejšnjo avtoriteto oblasti zdaj pomika v bolj avtonomno področje znanja in mišljenja o politiki. V zadnjem desetletju pa ne izginejo le teme, značilne za "STM - družboslovje", ampak upade tudi skupno število objav v TiP in prej pogostejših vsebinskih tem: v tem času se objavlja vse večje število zelo različnih tem (a pojavijo se manj kot petkrat).

Časovna dinamika absolutnega števila različnih vsebinskih sklopov, dana v Grafikonu 3, nam prikrija relativna razmerja med temi sklopi znotraj vsakega desetletnega obdobja. Zato podajamo še dinamiko relativnih razmerij med vsebinami, za štiri obdobja (glej Tabela 2).

TABELA 2: Časovne spremembe v vsebinski strukturi objav v TiP (v %)

	1964 - 1973*	1974 - 1983	1984 - 1993	1994 - 2003
STM-DRUŽBOSLOVJE	26,7	34,3	22,6	6,2
POLITOLOGIJA	24,0	19,9	28,0	29,8
KULTURA	10,1	9,7	11,3	14,5
SOCIOLOGIJA	12,8	11,6	10,0	12,7
ZN & METODE	4,1	5,1	6,4	9,2
DRAZVOJ	4,6	5,3	10,5	8,1
KOMUNIKOLOGIJA	3,8	1,9	2,1	7,2
EKONOMIJA	6,6	5,6	5,5	6,1
MEDNARODNI ODNOSI	7,3	6,7	3,6	6,1
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

*Do 1970 podatki niso reprezentativni.

¹³ Na mestu je naslednja opomba: pod isto oznako se lahko nahajajo kakovostno zelo različne objave.

Iz zgornje tabele lahko razberemo, da je bila revija TiP poleg politologije pomembna tudi za postopno profesionalizacijo drugih vsebinskih sklopov (ved), ki imajo danes že nekakšen domicil na FDV. Med njimi so poleg sociologije, mednarodnih odnosov in komunikologije še zlasti ekonomija, razvojne študije ter kulturne in religijske študije¹⁴.

Prehod iz prve v drugo fazo profesionalizacije družboslovja - nove revije

Vključevanje nepolitoloških prispevkov v revijo TiP je imelo na bralce in avtorje verjetno obojestranske učinke: k politikom in politologom, primarnim piscem in bralcem revije v zgodnejšem obdobju izdajanja revije, je prinašalo drugačne vsebine in metode dela, prisotne v drugih družboslovnih disciplinah, hkrati pa so pisci - z objavami v TiP - tudi v te "svoje" discipline vnašali težnjo po bolj politični, politološki in praktični obravnavi vsebin (vpliv uredništva in uredniške politike TiP na avtorje). Mešanje vplivov različnih diciplin je sicer lahko plodno za raziskovanje, a to v glavnem velja za višje stopnje profesionalizacije znanja, kajti v nasprotnem primeru, ko je konstitucija neke vede še na bolj elementarni ravni (FSPN v času od 1971 do 1983), lahko deluje moteče in se najlažje razpozna v visoki posplošenosti (teoretskega) pisanja. Ta način pisanja je v opisanem primeru večinoma odsev "neparadigmatske" večdisciplinarnosti, kjer je znanje le stežka kumulativno (gre za osnovno nezmožnost falsificiranja "teoretskih" trditev). Avtorji, ki želijo ubežati različnosti v pristopih, teoretskih premisah, opazovanih pojavih, metodah argumentacije in drugem znanstvenem instrumentariju, se namreč v težnji po boljšem pregledu dvignejo (pre)daleč nad omenjene razlike. Visok delež člankov, označenih z UDK-vrstilci zgolj kot "družbene vede", prisoten zlasti v drugem in tretjem desetletju revije TiP¹⁵, je lahko - poleg nenatančnosti v rutinskem določanju vrstilca za iskanje - tudi posledica tovrstnih avtorskih iskanj v začetni profesionalizaciji ved na FSPN.

Zato ne čudi, da se je v naslednji fazi profesionalizacije, po začetnem obdobju odtegotanja politiki, večina nepolitoloških ved v osemdesetih in devetdesetih letih koreniteje preusmerila na objavlanje v lastnih revijah¹⁶. Drugo fazo profesionalizacije družboslovja na Slovenskem tako zaznamuje ustanavljanje lastnih disciplinarnih revij in zbirk, s čimer so se v osemdesetih pričeli intenzivneje ukvarjati najvidnejši akterji "nepolitoloških" disciplin na FDV, ki so dotlej imeli glavni prostor objavlanja v TiP (ali kvečjemu kje v tujini).

Tako so z naporom najdejavnějšíh oseb - tudi s pomočjo oseb in ustanov zunaj fakultete, celo iz tujine - nastale nove revije v večini "močnejših" nepolitoloških, a konstitutivnih ved na FSPN: *sociologiji* (revija Družboslovne razprave, ustanovljena na Inštitutu za sociologijo v Ljubljani leta 1984, ob sodelovanju Slovenskega sociološkega društva; prenešana na FDV leta 1991), *družboslovni informatiki*

¹⁴ Podrobnosti o pogostosti pojavljanja posameznih vsebinskih sklopov (ved) po 47 predmetnih področjih, uvedenih na osnovi predmetnih oznak, v štirih desetletjih, so razvidne v Prilogi, tabela P4.

¹⁵ Glej tudi Grafikon 2 in tabelo P1 (rubriki "Neznano" in "Družbene vede - splošno") v Prilogi.

¹⁶ Ta nenaden vzpon ustanavljanja lastnih, bolj specializiranih revij v poznih sedemdesetih in osemdesetih je bil značilen tudi za sociologijo oziroma družboslovje ter za spremljajoče discipline v globalnem smislu; bil je v ožjem smislu posledica poostrene habilitacijske politike univerz v novačenju novih kadrov, v ozadju tega dogajanja pa je bila nagla rast akademskega trga, zlasti rast števila študentov in rast institucij v sistemu terciarnega izobraževanja nasploh (prim. Abbott 1999: 165-192).

(zbirka Metodološki zvezki; zamisel je nastala leta 1987 v Sekciji za metodologijo in statistiko Jugoslovanskega združenja za sociologijo, kar ni naključje, saj je bila tedanja politologija na FDV, deloma zaradi narativne tradicije, deloma tudi zaradi izjemno razburkane družbene stvarnosti, še dokaj nenaklonjena bolj znanstvenim metodam dela v empiričnem družboslovju; znatno avtonomijo je tem novim temam, povezanim z induktivnim znanjem, statistiko in uporabo tehnologije, dala tudi uvedba študija družboslovne informatike na FSPN, leta 1984), *komunikologiji* (revija Javnost/The Public, ustanovljena ob podpori mednarodnega konzorcija v začetku 90. let, s katero so teoretsko zahtevnejše komunikološke vede bežale pred množičnostjo študija novinarstva, ki je peljal proti deprofesionalizaciji in s katero se ta študij srečuje danes), *mednarodnih odnosih* (današnja revija JIRD, ki je nastala z drugim imenom sredi osemdesetih z namenom združiti profesionalce za mednarodne odnose in razvojna vprašanja, se je nato v devetdesetih z velikim naporom transformirala skozi različne uredniške zasnove, dokler se ni v začetku tega desetletja končno ustalila kot ugledna mednarodna revija, ki jo urejajo profesionalci blizu FDV, izdaja pa mednarodna založba Palgrave).

Dileme uredniške politike TiP v drugi fazi profesionalizacije

Omenili smo, da je za TiP v zadnjem desetletju značilno upadanje absolutnega števila člankov (glej Grafikon 1) in tudi upadanje števila nekoč pogostejše rabljenih predmetnih oznak (glej Grafikon 3). Oboje nakazuje, da se je v TiP po letu 1991 precej zmanjšala obravnava klasičnih tem, povečala pa vsebinska raznovrstnost objav. V nekem smislu je naraščajoča raznovrstnost sicer redkeje obravnavanih različnih vsebin lahko znamenje uredniške spremembe, lahko pa tudi širše profesionalne krize revije, povezano z njeno pododgovorno, a zamajano politološko usmerjenostjo.

Da bi ta vtis nekoliko raziskali, pogledjmo na to naraščajočo raznovrstnost v novejšem času izhajanja TiP še z vidika avtorjev: okrog 5500 prispevkov, nastalih v času od 1964 do 2003, je napisalo okrog 1700 različnih avtorjev. Njihov prispevek k skupnemu številu objav v TiP še zdaleč ni enakomeren. Le 100 različnih avtorjev (približno 6% vseh), ki so vsak objavili po deset ali več člankov, je skupaj prispevalo kar polovico vseh objav; ti so "pionirski" pisci revije TiP, ki so - tudi s to revijo - izpeljali prvo fazo profesionalizacije družboslovja na Slovenskem. Drugo polovico vseh člankov je prispevalo preko 1600 drugih avtorjev, ki pa so objavili po manj kot 10 člankov, največ med njimi le po enega (1050 avtorjev).

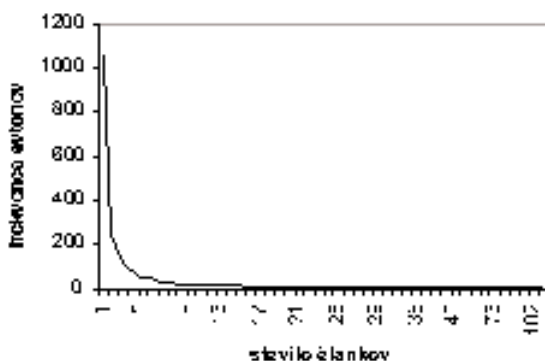
Zasuk od starejšega, bolj nadzorovanega in osebne načina urejanja revije TiP, k novejšemu načinu, ki ga odlikuje odpiranje uredništva k številnim novim avtorjem in novim temam, lahko zgoščeno prikažemo tudi z grafičnim prikazom števila avtorjev glede na število člankov. Odgovor na vprašanje, kako zasukati tak grafikon, ali tako, da kot neodvisno spremenljivko opazujemo frekvence avtorjev ali pa raje frekvence člankov, je odvisen od tega, kdo je v glavnem porajal posebno znanje, posredovano preko TiP: ali redkejši pisci večjega števila člankov (konstitutivni avtorji ved) ali številni drugi pisci z manj objavami¹⁷. Ker menimo, da so imeli večji

---

¹⁷ Tu ne bi smeli kot močnega dejavnika razvoja ved in disciplin na FDV v posameznih obdobjih pozabiti še na "odločilni vpliv posameznika" - osebnosti glavnega urednika revije. Prim. ta razmislek z analogo opombo o pomenu oseb za razvoj lokalnega okolja, dano v intervjuju Z. Mlinarja za Žirovski občasnik (2003: 85).

vpliv prvi (s pisanjem in objavljanjem člankov v TiP, tudi z urednikovanjem in selekcioniranjem tem in avtorjev, recenziranjem rokopisov itn.), smo kot neodvisno spremenljivko na os x postavili število člankov (to število je podlaga za večji avtorski vpliv na profesionalizacijo družboslovnih ved na FDV in njeni okolici), kot odvisno spremenljivko na os y pa frekvence avtorjev (z enakim številom člankov). Na prvem grafikonu je podana izhodiščna frekvenčna porazdelitev števila avtorjev glede na število njihovih objav v TiP (glej Grafikon 4). Razberemo lahko, da so posamezni avtorji prispevali od enega pa do največ 115 člankov, največ pa je avtorjev z malo prispevki (levi del krivulje).

GRAFIKON 4: Frekvence avtorjev glede na število objavljenih člankov v TiP (1964-2003)

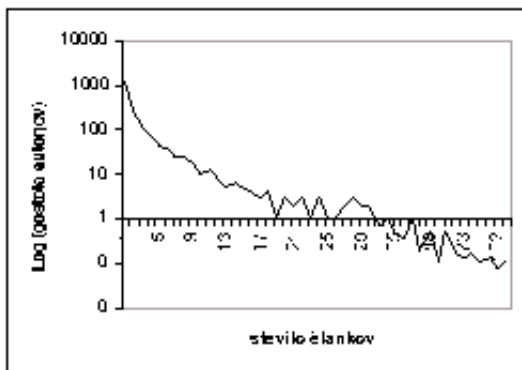

Avtorji, ki so skoti revijo TiP izpeljali začetno profesionalizacijo ved, se nahajajo v ozadju spodnjega desnega dela krivulje¹⁸. Poglejmo si njihov prispevek od blizu, in sicer tako, da ta del krivulje "dvignemo". Na naslednjem grafikonu (Grafikon 5) je podan logaritemsko upočasnjjen padec *gostote frekvenc*¹⁹ v številu avtorjev TiP (na osi y). Vsaka konveksnost (žepek) na krivulji pomeni uredniško posebnost revije TiP - približno na tem mestu, pri tem značilnem številu objav, se kopiči (zgošča) več avtorjev, ki so v TiP objavljali znatno več kot drugi. Če bi dlje časa v TiP pisali le eni in isti avtorji, bi bil njihov "prispevek" na te zastoje krivulje zelo opazen.

¹⁸ Za imena najproduktivnejših avtorjev po tipu prispevka (strokovni, znanstveni idr.) glej članek J. Juga v tem zborniku.

¹⁹ To spremenljivko smo uvedli namesto frekvenc avtorjev (prim. grafikon 4) zato, da izenačim različno širino razredov glede števila objavljenih člankov (če bi število člankov naraščalo enakomerno s številom avtorjev, to ne bi bilo potrebno). Gostoto frekvenc običajno beremo takole: ko se poveča velikostni razred števila člankov za eno enoto (denimo iz 20 na 21 člankov, na osi x), iz padca ali prirasta krivulje (na osi y) razberemo, ali v tem velikostnem razredu lahko pričakujemo več ali manj avtorjev kot običajno - na drugih delih krivulje.

GRAFIKON 5: Gostota frekvenc avtorjev glede na število objavljenih člankov v TiP (1964-2003)

Kaj nam pove novi grafikon o urejanju revije TiP? Brez velikega tveganja lahko predpostavimo, da so produktivnejši avtorji z desne strani krivulje v povprečju starejši (ker so več napisali in objavili). Na levem delu krivulje so, nasprotno, manj produktivni "mlajši" avtorji (izjeme glede biološke starosti avtorjev so možne, a v statističnem smislu manj verjetne). Krivulja je gladkejša na levi, bolj zobata na desni; prelom je nekje pri velikostnem razredu 17-20 člankov. Ta dvojnost oblike krivulje pomeni, da je značilna razlika med avtorji z manj in avtorji z več kot 17-20 objavami, zato avtorje s pogostejšimi objavami poimensko podajamo (glej Tabela 3).

TABELA 3: Avtorji z 20 in več bibliografskimi zapisi o objavah v TiP, skupaj in za zadnja tri desetletja (ocena*)

Avtorji 1964-2003	Avtorji 1974-1983	Avtorji 1984-1993	Avtorji 1994-2003
Markič, Boštjan 113	Bibič, Adolf 45	Markič, Boštjan 59	Brezovšek, Marjan 27
Kirn, Andrej 97	Markič, Boštjan 41	Klinar, Peter 49	Pinter, Andrej 25
Bibič, Adolf 94	Kavčič, Bogdan 28	Brezovšek, Marjan 47	
Mlinar, Zdravko 86	Kirn, Andrej 28	Kirn, Andrej 45	
Brezovšek, Marjan 79	Petrič, Ernest 28	Mlinar, Zdravko 45	
Klinar, Peter 70	Mlinar, Zdravko 26	Bibič, Adolf 34	
Drčar-Murko, Mojca 61	Drčar-Murko, Mojca 20	Južnič, Stane 29	
Jogan, Maca 59	Jogan, Maca 20	Kavčič, Bogdan 24	
Kavčič, Bogdan 59		Jogan, Maca 22	
Južnič, Stane 49		Bučar, Bojko 21	
Roter, Zdenko 48			
Petrič, Ernest 43			
Bučar, Bojko 39			
Splichal, Slavko 39			
Vreg, France 39			
Igličar, Albin 37			
Židan, Alojzija 37			
Ferfila, Bogomil 32			
Kerševan, Marko 31			
Benko, Vlado 30			
Majer, Boris 30			
Stanič, Janez 30			
Černe, France 29			
Pečar, Janez 29			
Ribarič, Miha 29			
Ribičič, Ciril 27			
Bebler, Anton 26			
Zajc, Drago 26			
Pinter, Andrej 25			
Rizman, Rudi 25			
Kreft, Lev 24			
Lukšič, Igor 24			
Stanič, Gojko 24			
Toš, Niko 24			
Fink-Hafner, Danica 22			
Ravnikar, Igor 22			
Debenjak, Božidar 21			
Svetličič, Marjan 21			
Kos, Marko 20			

TiP pomanjkljivi (upoštevani so le tisu avtorji, ki so bili zaposleni na FSPN po letu 1987 in so si v ta namen uredili bibliografije v ODKLJ), zato to obdobje tu izpuščamo.

Rečeno še drugače, izbiranje prispevkov "starejših avtorjev" z desne strani krivulje (glej Grafikon 5) je bilo podvrženo močnejšim organizacijskim ter uredniškim posegom kot pa izbiranje prispevkov "mlajših prispevkov" avtorjev z leve strani krivulje. Vsaka guba na desni strani pomeni zavestni uredniški poseg v siceršnjo *informacijsko entropijo objavljanja*. Na levi deluje "mehanizem" večje slučajnosti v izbiranju objav (večja entropija ~ bolj odprta uredniška politika), zato so gube na tem delu krivulje manj izrazite, celo zanemarljive.

Takšna oblika krivulje deloma potrjuje splošni vtis o spremembi v uredniški politiki v TiP skozi čas: izbirni mehanizem za objavlanje v reviji TiP je bil sprva bolj, kasneje (po 1990) pa manj (vsebinsko, avtorsko) nadzorovan. Hkrati pa relativno *šibka nazobčanost* krivulje (na desni strani) govori proti obstoju posebnega jedra avtorjev, ki bi si revijo TiP za daljši čas povsem "prisvojili", z namenom, da bi v njej konstituirali zgolj svoje lastne vsebine. Tudi če je v začetni dobi revije takšno jedro avtorjev bilo, se je že sproti dokaj porazgubilo, zaradi nenehne prisotnosti številnih drugih avtorjev, ki so poleg njih v reviji tudi objavljali. Ta ugotovitev pa prej govori v prid širši kot pa ožji uredniški zasnovi revije TiP. To nas vrne na sedanjí problem nadaljnje profesionalizacije politologije, ki iz zaledja FDV bdi nad revijo: v času povečane mednarodne izmenjave po letu 1992 je - poleg števila in kakovosti prispevkov - glavni razvojni problem TiP omejitev na slovenski prostor. V to revijo pišejo slovenski avtorji, izhaja v slovenščini, zato jo tudi berejo pretežno Slovenci.

S podobnim problemom, ki pa je bolj povezan z jezikom, morda manj z vsebino in kakovostjo objav, se ta hip ukvarja tudi slovenska sociologija (tudi revija *Družboslovne razprave* pretežno izhaja v slovenščini), medtem ko so tiste discipline na FDV, ki so "svoje" revije pričele dovolj zgodaj izdajati v angleščini, uspešno pospešile prehod v drugo stopnjo lastne profesionalizacije. Ne nazadnje zaradi širšega recenzentskega postopka, ki ga dopušča (angleški) jezik izhajanja in mednarodni uredniški sveti revij, kar zvišuje kakovost objav, saj potencialne avtorje v posameznih disciplinah izpostavlja splošnejšim in običajno strožjim profesionalnim merilom glede doseženega družboslovnega znanja (*Metodološki zvezki* - ur. A. Ferligoj in A. Mrvar, nekaj časa tudi A. Kramberger; *Javnost/The Public* - ur. S. Splichal, *JIRD* - nekdanj ur. B. Bučar, zdaj Z. Šabič in M. Bučar).

Sklepne misli

Sociološki oris razvoja revije TiP smo uvodoma oprli na odmeven Abbottov premislek, v katerem ta avtor trdi, da je zgodovina sleherne znanstvene revije - poleg vpliva osebnosti - hkrati tudi zgodovina oddelka, ki daje reviji zavetje, širše stopnje profesionalizacije disciplin, ki v reviji objavljajo, in tudi okolja, v katerem revija deluje in živi. Opravljena empirična analiza razvoja TiP je pokazala, da je v Abbottovi trditvi veliko resnice, pa čeprav je bila v prispevku povezava revije TiP z omenjenimi dinamičnimi dejavniki, procesi in okolji - politiko, osebami, oddelki, šolo, disciplinami in družbo - zgolj nakazana.

Revija TiP, zasnovana v treh letih po ustanovitvi Visoke šole za politične vede v Ljubljani (1961), je spočetka delovala v izjemno spolitiziranem obdobju in okolju

slovenske novejšje zgodovine. Njeno prvotno poslanstvo, da pomaga visoki šoli, ki je morala "izobraževati kadre za vsa področja političnih ved", "razvijati raziskovalno delo na področju družboslovja" in "uvajati nove discipline", v duhu samoupravljanja in marksizma, in da vzgaja "visoko izobražene kadre za delo v družbenih in političnih organizacijah, organih oblasti in državne uprave, v tisku in publicistiki" in da "vzgaja tudi predavatelje za predmete družbenih ved na drugih pedagoških zavodih" (Vreg, Korošec 1981: 6), se je odločilno skrhalo šele v drugi polovici osemdesetih let. V tem zapletenem obdobju srditega tekmovanja različnih načinov razmišljanja, ko je moč avtoritarnega znanja le počasi popuščala, pa so se tudi skozi objave v reviji TiP vseeno uspele konstituirati nekatere družboslovne discipline. V politično izsiljeni in zato retrogradni prvi fazi profesionalizacije družboslovja na Slovenskem pa so akterji disciplin porabljali - kot, žal, že mnogokrat prej v zgodovini slovenskega družboslovja in humanistike - preveč energije le za to, da so zmanjševali vpliv politike na pridobivanje in širjenje neavtoritarnega družboslovnega znanja. Odtod relativno velik delež strokovnih prispevkov v reviji TiP²⁰.

Dosežena prva stopnja profesionalizacije družboslovja se da razbrati tudi iz opravljenih analiz bibliografskih zapisov objav v TiP: začetno poslanstvo revije TiP, "politizacija slovenskega družboslovja", se je tudi s to revijo in njenimi akterji (uredniki, avtorji, naročniki in bralci), polagoma pretvarjalo v novo poslanstvo, "družboslovljenje slovenske politike". Ta postopni odklop družbenih ved od politike in njenega avtoritarnega znanja je potekal kakšnih trideset let, od Zihlovega "historičnega materializma" (leto 1954) preko marksistične "obče sociologije" in Goričarjeve "formalne sociologije" do kasnejših posebnih sociologij (Kerševan 1995: 42), če za nazoren primer začetnega profesionalnega razvoja družboslovnih disciplin vzamemo sociologijo. Svoj vrh je revija TiP, in z njo tudi politologija na FDV, ki je revijo pretežno navdihovala, dosegla okrog obdobja osamosvajanja Slovenije. Po osamosvojitvi države Slovenije so objave v TiP okrog "starih tem" v glavnem uplahnile, glavnino objav tvorijo znanstveni članki in recenzije knjig. Razvojne dileme, ki morda danes tarejo uredništvo TiP, so tako le še v manjši meri odraz osebnosti (in njihovih nalog), ki so ji spočetka "urednikovale", in izvornih dilem ustanove, ki je revijo spočela, - primarnega razlikovanje med političnostjo in strokovnostjo znanja o družbi in politiki.

To preusmeritev k notranjim skrbem družboslovja kažejo tudi najnovejše težnje v reviji TiP: v zadnjem poldrugem desetletju se je število različnih avtorjev sicer povečevalo, število bralcev pa verjetno zmanjševalo. Prišlo je tudi do velike različnosti zgolj občasno navzočih tem, kar vse reviji jemlje jasno razvojno smer in uredništvu morda tudi zagon za njen nadaljnji razvoj, saj od akterjev - urednikov, piscev, recenzentov, bralcev ter tudi od nosilcev oddelčnega razvoja fakultete FDV - izsiljuje naslednjo stopnjo profesionalizacije družboslovja, zlasti politologije. S temi procesi diverzifikacije se namreč tudi v politologiji zaokrožuje značilno *prvo obdobje profesionalizacije* družboslovja na Slovenskem.

V to obdobje smo morali zaradi pretirane uporabe politične retorike in narativnosti, ki sta v TiP dolgo časa prevladovali, s tem prispevkom vstopiti na analitičen način: v vsem obdobju izhajanja, razen najnovejšem, so namreč strokovni in anga-

²⁰ Glej za razmerja znanstvenih in strokovnih ter drugih objav v TiP članek J. Juga v tem zborniku.

žirani članki (brez pravih referenc, ki edine lahko vodijo do kumulativnih spoznanj) prevladovali nad znanstvenimi. Rezultati kažejo, da je revija prvo desetletje izdajala okrog 210 člankov letno, po zastoju v obdobju 1973-1978 z le 150 članki letno sledi uspešno desetletje z okrog 250 članki letno. Po letu 1991 se prične upad v številu prispevkov, med glavnimi razlogi zanj so ustanovitev novih revij (za sociologijo, mednarodne odnose in razvoj, komunikologijo ter metodologijo in statistiko), sprememba prioritet v strokovni javnosti, zmanjšanje javnega financiranja, pa preusmeritev vseh, zlasti pa mlajših piscev v tuje revije (ostrejša habilitacijska merila). Poleg politologije in upravnih ved so revijo za elementarno profesionalizacijo (temeljni pobeg od avtoritarnega oblastnega znanja) uporabljale še druge vede, sociologija, kulturne, religijske in razvojne študije, ekonomija, mednarodni odnosi, sociologija znanosti in anketno naravnana metodologija družboslovnega raziskovanja. Prvotno poslanstvo revije, zaključeno že konec osemdesetih, so tako uresničevali številni člani politološkega in drugih oddelkov Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, še ne povsem izdelano novo poslanstvo pa sloni v glavnem na politološkem oddelku Fakultete za družbene vede - če ne bo spetoma prišlo do možnega implicitnega prevzema (naselitve) revije s strani kakšne od novo nastajajočih ved (tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi, jezik in družba ali pa sociolingvistika ipd.).

Seveda smo se v prispevku lahko le bežno dotaknili nekaterih vidnejših razvojnih vidikov revije in institucionalnih transformacij njenega okolja. Nismo se določeneje dotaknili drugih, prav tako pomembnih in že večkrat omenjanih tem, važnih za razvoj (slovenskega) družboslovja: prezrtih vsebinskih, avtorskih in institucionalnih (dis)kontinuitet iz bolj oddaljene preteklosti (prim. Kerševan 1995: 43-44; Jogan 1995), pa mnogih pomembnih in dobre dejnih vplivov iz tujine, tudi ne nekaterih vrednih raziskovalnih prebojev od pretežno avtoritarnih k bolj induktivno-logičnim in izkustvenim oblikam pridobivanja vednosti in znanja, prisotnih tako v reviji *Tip* kot na FDV in širše. Posebna tema, ki bi lahko dosti povedala o vse važnejšem zunanjem vplivu na sedanjo pospešeno ali izsiljeno (de)profesionalizacijo družboslovja, je prav gotovo tudi hitro rastoči akademski trg družboslovja v Sloveniji, na katerem se naglo povečuje tekmovanje med institucijami, kadri, študenti, diplomanti in delodajalskimi organizacijami.

Vsekakor so že zgolj te bežno omenjene teme, ki pa se tesno dotikajo različnih tradicij in vplivo, krožečih okrog revije *Tip*, dovolj zanimive, da bi o njih kazalo izčrpneje pisati ali vsaj spregovoriti - a naj se to zgodi ob drugi podobni priložnosti.

LITERATURA

- Abbott, Andrew (1988): *The System of Professions*. Chicago: University of Chicago Press.
Abbott, Andrew (1999): *Department and Discipline: Chicago Sociology at 100*. Chicago: University of Chicago Press.
Abbott, Andrew (1995): *Sequence Analysis: New Methods for Old Ideas*. *Annual Review of Sociology*, 21: 93-113.
Abbott, Andrew (2000): *Sequence Analysis and Optional Matching Methods in Sociology*. *Sociological Methods and Research*, 29: 3-33 (z Angelo Tsay).

- Abbott, Andrew (2001): *Time matters: on theory and methods*. Chicago: University of Chicago Press.
- Adam, Frane, Makarovič, Matej (2002): Postcommunist transition and social sciences : the case of Slovenia. *East European Quarterly*, Sept. 2002, vol. 36, no. 3, str. 365-383.
- Ganzeboom, Harry B.G., Kramberger, Anton, Nieuwbeerta, Paul Nieuwbeerta (2000): The parental effect on educational and accupational attainment in Slovenia during the 20th century. *Družboslovne razprave*, let. 16, št. 32/33 (julij-oktober 2000) str. 9-54.
- Jogan, Maca (1995): Sociologija na Slovenskem: od konca 19. do konca 20. stoletja. V A. Kramberger, Z. Kolarič (ur.): *Zbornik ob 30-letnici Slovenskega sociološkega društva*, str. 51-57.
- Kerševan, Marko (1995): Slovenska sociologija med socialnim okoljem in znanstveno skupnostjo. V A. Kramberger, Z. Kolarič (ur.): *Zbornik ob 30-letnici Slovenskega sociološkega društva*, str. 41-49.
- Kramberger, Anton (1993): Profesionalizacija sociologije - težaven projekt. *Teorija in praksa*, let. 30, št. 7/8, str. 823-830.
- Kramberger, Anton, Kolarič, Zinka (ur., 1995): *Zbornik ob 30 letnici Slovenskega sociološkega društva : srečanje Portorož '95*. Ljubljana: Slovensko sociološko društvo.
- Vreg, France, Korošec, Tomo (ur., 1981): *Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo : 1961-1981 : zbornik ob dvajsetletnici Visoke šole za politične vede, Visoke šole za sociologijo, politične vede in novinarstvo in Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo*. Ljubljana: FSPN.
- Žirovski občasnik (2003): Od trpnega sprejemanja krajevnih danosti k dejavnemu vstopanju v svet. Pogovor o globalnih, slovenskih in žirovskih rečeh ob sociologovi (akad. dr. Zdravko Mlinar) 70-letnici (spraševal urednik Miha Naglič). Posebni odtis iz Žirovskega občasnika, št. 33, letnik XXI.

PRILOGA

Tabela P1: Objave v TiP po (28) disciplinarno-predmetnih področjih, glede na UDK-vrstilce za iskanje

	Do 73	Do 83	Do 93	Do 03	SKUPAJ	Skupaj v %
Neznano	566	1066	851	1	2484	45,1
Politologija	36	123	413	166	738	13,4
Družbene vede - splošno	43	119	309	194	665	12,1
Sociologija	15	59	198	194	466	8,5
Ekonomija	3	7	102	48	160	2,9
Mednarodni odnosi	10	23	51	55	139	2,5
Državno (ustavno) pravo	1	9	62	26	98	1,8
Organizacijska sociologija	5	27	39	27	98	1,8
Filozofija	12	30	26	3	71	1,3
Obramboslovje		4	23	43	70	1,3
Komunikologija, stiki z javnostmi		1	6	59	66	1,2
Raziskovalne metode	2	8	16	37	63	1,1
Sociologija izobraževanja	1	6	34	13	54	1,0
Znanost (o znanosti)	7	9	22	12	50	0,9
Sociologija religije	1	2	24	15	42	0,8
Upravne vede	1		10	25	36	0,7
Novinarstvo	1	5	13	12	31	0,6
Pravo			15	10	25	0,5
Ekologija		5	11	6	22	0,4
Zgodovina		5	10	5	20	0,4
Etnologija		4	5	10	19	0,3
Antropologija			4	13	17	0,3
Socialno delo			10	6	16	0,3
Psihologija		1	3	10	14	0,3
Kulturologija			9	4	13	0,2
Prostor, urbana sociologija		2	5	6	13	0,2
Lingvistika, jeziki			1	6	7	0,1
Umetnost			4	1	5	0,1
Bibliotekarstvo, informatika			2	2	4	0,1
SKUPAJ	704	1515	2278	1009	5506	100,0

Vir: Lokalna bibliografska baza ODKIJ

Tabela P2: Združevanje (27) disciplinarno-predmetnih področij iz tabele P1 v sedem večjih ved

Politologija	Sociologija	Komunikologija	Humanistika	Ekonomija	Razisk. metode	Dr. vede
Pravo	Sociologija	Biblio., inform.	Antropologija	Ekonomija	Razisk. metode	DV - splošno
Politologija	Org. sociol.	Stiki, komunikol.	Etnologija			
Državno pravo	Izobr. soc.	Novinarstvo	Filozofija			
Upravne vede	Soc. religije		Kulturologija			
Medn. odnosi	Prostor		Umetnost			
Obrambosl.	Znanost		Zgodovina			
	Psihologija		Lingvistika			
	Ekologija					
	Social. delo					

Tabela P3:

Frekvenca predmetnih oznak iz bibliografije TiP (1964-2003), vzetih iz lokalne baze ODKLJ, po 47 predmetnih področjih (urejeno padajoče, avt. A.K.)

1 - agrar		inovacije	43	razvojni plani	6
kmetijstvo	30	planiranje	38	spremembe	6
kmetje	15	modeli	30	dolgoročno planiranje	5
agrarna politika	13	družbene spremembe	26	evolucija	5
vas	8	krize	26	plan	5
2 - biografije		družbena kriza	22	plani	5
biografije	28	inovacijska dejavnost	17	preobrazba	5
Hegel, Georg W.	24	strategija razvoja	17	razvojni modeli	5
Heidegger, Martin	14	prostorsko planiranje	16	5 - družbena kritika	
Luhmann, Niklas	11	reforme	16	ideologija	72
Weber, Max	11	male države	15	globalizacija	36
Fister, Anton	10	družbenoekonomski razvoj	13	odgovornost	31
Popper, Karl R.	10	teorija razvoja	13	interesi	28
Kocbek, Edvard	6	praksa	12	kapitalizem	23
Habermas, Juergen	5	družbeno planiranje	11	intelektualci	20
3 - demografija		država blaginje	11	polemike	20
migracije	24	sodobna družba	11	družbeni nadzor	18
imigranti	10	teorija in praksa	11	avtonomija	17
migracijska politika	9	družbena protislovja	9	nadzor	15
begunci	7	strategija	9	družbena kritika	14
demografija	7	alternativa	8	kritika	14
beg možganov	6	decentralizacija	8	kritičnost	13
prebivalstvo	6	razvojna politika	8	kritike	13
demografski razvoj	5	policentriem	7	imperializem	12
4 - dr.uzbeni razvoj		postindustrijska družba	7	inteligenca	11
družbeni razvoj	82	centralizem	6	elite	10
razvoj	65	družbene reforme	6	ideologizacija	8
integracijski procesi	47	napredek	6	neoliberalizem	6

cenzura	5	banke	7	narodna kultura	6
spontanost	5	ekonomska uspešnost	7	etničnost	5
6 - ekologija		ekonomske znanosti	7	muslimani	5
ekologija	67	enotni trg	7	narodnost	5
varstvo okolja	30	industrializacija	7	večnacionalna država	5
človekovo okolje	16	investicije	7	9 - FDV	
onesnaževanje okolja	13	potrošništvo	7	FSPN	40
ekološka zavest	11	privatni sektor	7	10 - filozofija	
ekološka kriza	10	tržni odnosi	7	morala	32
energija	9	tveganje	7	protislovja	10
energetika	8	učinkovitost	7	poklicna etika	8
entropija	7	zunanja trgovina	7	osvoboditev	7
surovine	7	bančni sistemi	6	filozofija	59
naravni viri	6	blago	6	etika	19
energetska politika	5	brezposelnost	6	estetika	13
jedrska energija	5	dolgovi	6	diskurz	9
7 - ekonomija		izvoz	6	emancipacija	9
gospodarstvo	151	monopol	6	človekova svoboda	5
ekonomija	71	produktivnost	6	11 - geografija	
ekonomska politika	65	svetovni trg	6	Slovenija	464
ekonomski razvoj	40	zadolženost	6	Evropa	106
podjetja	40	davčni sistemi	5	ZDA	95
politična ekonomija	36	davki	5	Italija	89
multinacionalne družbe	34	denar	5	Avstrija	44
trg	34	družbenoekonomski sistem	5	Vzhodna Evropa	40
financiranje	29	ekonomske spremembe	5	Poljska	34
tržno gospodarstvo	27	ekonomske zakonitosti	5	Latinska Amerika	30
ekonomski sistem	25	finančna sredstva	5	Čile	28
ekonomske krize	20	racionalizem	5	Zahodna Evropa	28
cene	19	stroški	5	Ljubljana	27
novi ekonomski red	19	uspešnost	5	Nemčija ZR	25
podjetništvo	14	8 - etnologija, narod		Francija	20
denarni sistemi	13	narodne manjšine	57	Balkan	18
ekonomske teorije	13	Slovenci	46	Hrvatska	18
konkurenca	13	narod	44	Madžarska	18
ekonomske reforme	12	narodno vprašanje	44	Kitajska	15
ekonomski odnosi	12	mednacionalni odnosi	43	Afrika	14
ekonomsko sodelovanje	12	narodna identiteta	27	Bosna in Hercegovina	14
inflacija	12	nacionalna varnost	25	Srbija	14
marketing	12	antropologija	23	Češkoslovaška	12
tržni mehanizmi	12	Koroški Slovenci	20	Koroška	12
industrija	11	nacionalni interesi	18	Iran	11
kapital	11	etnični konflikti	11	Srednja Evropa	11
proizvodnja	10	etnični odnosi	10	Velika Britanija	11
transport	10	nacionalna država	10	Cavtat	10
denarna politika	9	narodna zavest	10	Češka republika	10
ekonomske integracije	9	etnologija	9	Rusija	10
ekonomske vede	8	etnične skupine	8	Vietnam	10
osebni dohodek	8	narodi	8	Japonska	9
profit	8	etnične manjšine	7	Kosovo	9
racionalizacija	8	varstvo manjšin	7	Švedska	9
akumulacija	7	nacionalno vprašanje	6	Azija	8

razpad SFRJ	8	informiranje	11	meddržavni odnosi	11
Zagreb	8	komunikacija	10	mednarodne organizacije	11
Israel	7	propaganda	10	meje	11
Izrael	7	komunikacijski sistemi	9	nasilje	11
Makedonija	7	družbeno komuniciranje	6	detente	10
apartheid	6	informiranost	6	internacionalizacija	10
arabske dežele	6	15 - kultura		mednarodna srečanja	10
Bližnji Vzhod	6	kultura	97	mednarodni konflikti	8
Grčija	6	umetnost	30	medosebni odnosi	8
New Delhi	6	identiteta	22	diplomatski odnosi	7
Pakistan	6	modernizacija	22	mednarodni sporazumi	7
Španija	6	kulturna politika	20	mednarodni seminarji	6
Vatikan	5	postmodernizem	11	mednarodno komuniciranje	6
12 - družbena gibanja		film	10	razvite dežele	6
civilna družba	37	humanizem	10	mednarodne pogodbe	5
študentje	31	književnost	10	19 - mednar. organizacije	
družbena praksa	8	literatura	9	Evropska unija	64
neodvisnost	7	revije	9	OZN	45
neokolonializem	7	založništvo	9	IPSA	42
nova desnica	6	postmoderna	8	NATO	33
nova družbena gibanja	6	glasba	7	EGS	19
Nova duhovna gibanja	6	knjige	7	EEC	18
družbena aktivnost	5	kulturna identiteta	7	UNESCO	18
13 - izobrazba		modernizem	6	UNCTAD	16
izobraževanje	139	humanizacija	5	Evropska skupnost	13
šolstvo	65	kulturni pluralizem	5	ISA	11
univerza	55	moderna	5	AFCNLY 1	10
visoko šolstvo	44	subkultura	5	Mednarodni monetarni fond	10
vzgoja	34	16 - lingvistika		CESC	9
študijski programi	14	jezik	22	KEVS	9
curricula	13	slovenščina	9	OECD	8
študij	12	lingvistika	6	SALT	8
pedagogika	10	tuji jeziki	5	SOECO	8
šolske reforme	9	17 - mediji		Generalna skupščina OZN	7
visoke šole	9	množični mediji	73	EFTA	6
osnovne šole	8	televizija	16	GATT	6
pedagoško delo	7	množično komuniciranje	14	20 - novinarstvo	
šport	7	RTV	13	novinarstvo	37
izobraževalni sistemi	6	radio	10	obveščanje	21
srednje šole	6	18 - mednarodni odnosi		novinarska etika	19
učenci	6	mednarodni odnosi	209	publicistika	18
učitelji	6	mednarodno gospodarstvo	67	tisk	15
izobrazbena struktura	5	zunanja politika	45	poročanje	10
pedagoški delavci	5	mednarodno pravo	28	časniki	9
šole	5	velesile	24	novinarji	8
Šport	5	mednarodno sodelovanje	20	novinarski kodeks	8
14 - komunikologija		mednarodne konference	19	21 - obramba	
javno mnenje	53	mednarodni kongresi	19	vojna	31
komuniciranje	51	diplomacija	18	armada	29
komunikologija	33	mir	15	SLO	15
javnost	17	mednarodna skupnost	13	evropska varnost	14
javno obveščanje	15	mednarodna trgovina	12	mednarodna varnost	13

obrambna politika	12	politične institucije	10	samoodločba narodov	7
družbena samozaščita	11	politične vrednote	10	ustavno sodstvo	7
oborožene sile	11	vpliv	10	zakonitost	7
razorožitev	11	hegemonija	9	pravice	6
obramba	10	politična opozicija	9	pravne norme	6
obramboslovje	9	politični procesi	9	ustavni sistem	6
vojaška politika	8	politiki	9	delitev oblasti	5
varnost	5	vlade	9	kazensko pravo	5
vojaška sila	5	konflikti	8	pravica do samoodločbe	5
vojaški konflikti	5	normativizem	8	referendum	5
22 - politologija		parlamentarizem	8	24 - prostor	
politični sistemi	159	politično predstavništvo	8	lokalna samouprava	20
politika	142	svetovni nazor	8	krajevne skupnosti	16
politične vede	123	politična socializacija	7	mesta	14
demokracija	116	politična stališča	7	urbanizem	13
politične stranke	74	predsedniki	7	črne gradnje	12
država	70	konservativizem	6	lokalne skupnosti	10
članstvo	50	neposredna demokracija	6	urbana politika	10
politične spremembe	44	politična angažiranost	6	urbanizacija	10
politična kultura	40	politična legitimnost	6	komunalni sistem	9
levica	31	politični interesi	6	prostor	8
parlamenti	31	politični razvoj	6	lokalizem	6
politični pluralizem	26	politični vpliv	6	lokalna uprava	6
politični programi	25	teorija države	6	urbana sociologija	6
politologi	24	terorizem	6	teritorialna razdelitev	5
politična misel	23	totalitarizem	6	turizem	5
politične teorije	23	fleksibilni mandat	5	25 - psihologija	
odločanje	22	legitimnost	5	mladina	38
politična demokracija	22	politična emancipacija	5	vrednote	26
politična ideologija	22	politična participacija	5	ustvarjalnost	24
liberalizem	20	politična praksa	5	čustva	17
politično odločanje	20	politično delo	5	psihologija	17
participacija	18	politično komuniciranje	5	subjekt	15
pluralizem	18	politično vedenje	5	človek	14
politizacija	18	23 - pravo		osebnost	11
poslanci	18	ustave	65	otroci	11
suverenost	18	človekove pravice	49	stališča	10
socialdemokracija	17	pravo	49	vrednotenje	10
notranja politika	16	zakonodaja	46	motivacija	9
politična moč	16	ustavne spremembe	42	socialna psihologija	9
birokracija	15	ustavnost	36	posameznik	8
politična oblast	14	zakoni	28	družbene vrednote	7
desnica	13	svoboda	23	vrednostna nevtralnost	7
oblast	13	lastnina	18	človekovo vedenje	6
politične krize	13	lastniški odnosi	12	subjektivnost	6
politična aktivnost	12	pravni sistemi	11	avtoritarnost	5
politična zgodovina	12	ustavna sodišča	10	deviantnost	5
parlamentarna demokracija	11	človekove svoboščine	9	potrebe	5
politična filozofija	11	pravosodje	9	26 - recenzije	
politična teorija	11	ustavno pravo	9	recenzije	293
politične reforme	11	pravna država	8	ocene in poročila	11
demokracičnost	10	referendumi	8	ocena knjige	9

recenzija	8	pozitivizem	8	kriminologija	10
27 - regije		telekomunikacije	8	kvaliteta življenja	10
občine	25	pragmatizem	7	sociološko društvo	9
regionalizem	13	tipologija	7	prosti čas	8
regije	10	bibliografije	6	človekovo telo	7
občina	9	epistemologija	6	družbena enakost	7
regionalni razvoj	7	merjenje	6	družbeni sistemi	7
nerazvita področja	5	sociološka analiza	6	družbeni status	7
regionalne integracije	5	empirično raziskovanje	5	družboslovje	7
28 - religija		informatika	5	individualizacija	7
religija	76	intervju	5	kriminal	7
katoliška cerkev	32	kibernetika	5	ostareli	7
država in cerkev	22	mikroelektronika	5	revščina	7
vernost	15	statistični podatki	5	sistemska teorija	7
cerkev	14	statistika	5	sport	7
krščanstvo	13	30 - sociologija dela		življenjski stil	7
islam	12	delavsko gibanje	73	dezintegracija	6
teologija	11	delo	48	družbena integracija	6
herezija	10	delavci	35	družbena mobilnost	6
sekte	9	sindikati	25	funkcionalizem	6
vera	9	zaposlovanje	19	interesne skupine	6
ateizem	8	kadrovska politika	14	neformalne dejavnosti	6
verniki	8	delavska participacija	13	socializacija	6
katoliška socialna doktrina	5	kadri	13	socialna varnost	6
koncil	5	mednarodne migracije	13	strukturalizem	6
moralna vzgoja	5	kandidiranje	11	teorija družbe	6
protestantizem	5	vođenje	8	dezintegracijski procesi	5
29 - raziskovalne metode, informatika, statistika		izobraževanje kadrov	7	družbeni vpliv	5
SJM	46	izobraževanje odraslih	7	mamila	5
metodologija	44	vodilni kadri	7	profesionalna društva	5
raziskovanje	37	produktivnost dela	6	socialna pomoč	5
raziskovalno delo	35	stavke	6	sociologija družine	5
Internet	22	sociologija dela	5	solidarnost	5
model	20	študij ob delu	5	tuji delavci	5
informatična tehnologija	16	trg delovne sile	5	vsakdanje življenje	5
raziskave	16	zaposleni	5	32 - sociologija organizacij	
sociološke raziskave	16	zaposlenost	5	organizacija	29
družboslovno raziskovanje	15	31 - sociologija		delovne organizacije	27
empirične raziskave	15	sociologija	133	organiziranost	8
primerjalna analiza	15	družbene vede	98	organizacijska kultura	6
informacije	14	družba	32	organizacijske oblike	5
nove tehnologije	14	družbena neenakost	22	organizacijske spremembe	5
znanstveno-tehnična		socialna politika	22	33 - stanovanje	
revolucija	13	sociološke teorije	18	stanovajska politika	21
informatičski sistemi	12	družbena vloga	16	stanovanja	12
metode	12	družbeni sloji	16	stanovajsko vprašanje	5
analize	10	družbena struktura	14	34 - stiki, odnosi, oglaševanje	
empirični podatki	9	sociologi	14	odnosi z javnostmi	36
informatičska družba	9	profesionalizacija	12	odnosi z javnostjo	11
omrežja	9	družina	11	oglaševanje	5
ankete	8	družbena stratifikacija	10	35 - STM - biografsko	
		družbeni položaj	10	Marx Karl	177

Kardelj Edvard	70	SZDL	23	tehnokratizem	8
Lenin	52	blagovna proizvodnja	22	usmerjeno izobraževanje	8
Gramsci Antonio	41	fašizem	22	vodilna vloga	8
Broz Josip Tito	32	marksistična teorija	22	zgodovinski materializem	8
Engels Friedrich	26	pluralizem interesov	22	delegati	7
Ziherl Boris	24	socialistično		delitev dela	7
Stalin	16	samoupravljanje	22	delovni proces	7
Kidrič Boris	12	družbeni razredi	21	dogmatizem	7
Grundrisse	10	organizacije		idejni boj	7
Lukacs Georg	8	združenega dela	21	komuna	7
Luxemburg Rosa	8	dohodek	20	minulo delo	7
Buharin Nikolaj	5	socialistični razvoj	20	odmiranje države	7
36 - STM- goepolitično		JLA	19	produkcijske sile	7
SFRJ	827	kunizem	19	produkcijski odnosi	7
Republika Slovenija	230	socialistična družba	19	socialistična morala	7
dežele v razvoju	101	razredni boj	15	alienacija	6
Sovjetska zveza	74	samoupravna družba	15	diktatura proletariata	6
federacija	53	TOZD	15	samoupravni interesi	6
federalizem	46	podružbljanje	14	samoupravni pluralizem	6
neuvrščenenost	38	samoupravne interesne		samoupravno odločanje	6
KPI	25	skupnosti	14	samoupravno planiranje	6
Jugoslavija	22	amandmaji	13	subjektivni faktor	6
KPJ	18	delegatski odnosi	13	tehnična inteligenca	6
stalinizem	16	dialektika	13	birokratizem	5
KP SZ	13	dogme	13	delavsko samoupravljanje	5
kolonializem	12	družbena zavest	13	družbena odgovornost	5
neuvrščene dežele	12	kunizisti	13	družbeni dogovori	5
medrepubliški odnosi	10	samoupravni socializem	13	etatizem	5
federalne enote	9	dogma	12	leninizem	5
konfederacija	9	proletariat	12	marksistično izobraževanje	5
gibanje neuvrščenenih	6	socialistična demokracija	12	meščanska družba	5
KPS	6	idejnopolična vloga	11	osvoboditev dela	5
vojaški bloki	5	skupščina SFRJ	11	razredna zavest	5
37 - STM-YU politologija		socialistične revolucije	11	razredni interesi	5
socializem	205	zvezni zbor	11	samoupravno pravo	5
samoupravljanje	203	demokratski centralizem	10	socialistična izgradnja	5
marksizem	183	evrokomunizem	10	socialistično gibanje	5
ZKJ	178	prehodno obdobje	10	ZSJ	5
delegatski sistem	82	STM	10	38 - STM - zgodovinsko	
delavski razred	72	subjektivne sile	10	NOB	33
nacionalizem	44	družbeni konflikti	9	kongresi	23
ustava 74	41	nova levica	9	AVNOJ	11
združeno delo	38	organizacija dela	9	OF	10
ZKS	36	pot v socializem	9	oktobrška revolucija	10
kunizistične partije	35	realni socializem	9	Ziherlovi dnevi	7
republike	33	svobodna menjava dela	9	Jugoslavija do 1945	6
družbena lastnina	31	Zakon o združenem delu	9	10. kongres	5
socialistične dežele	26	delitev dohodka	8	9. kongres	5
ekonomska stabilizacija	25	dohodkovni odnosi	8	dekolonializacija	5
avantgarda	24	katolicizem	8	39 - tehnološki razvoj	
družbeno-politične		kritika politične ekonomije	8	tehnološki razvoj	57
organizacije	24	razredna struktura	8	tehnologija	29

tehnika	11	volilni boj	7	interdisciplinarnost	10
transfer tehnologije	6	volilci	5	logika	9
40 - tranzicija		43 - zdravstvo		paradigma	9
demokratizacija	35	zdravstvo	15	filozofija znanosti	8
privatizacija	24	zdravstveno varstvo	12	TIP	8
prestrukturiranje	14	zdravstvena politika	8	disciplina	7
tranzicija	14	zdravje	7	strokovnost	7
postkomunizem	12	44 - zdravstvo		znanstveno raziskovanje	7
postmarksizem	12	revolucije	34	discipline	6
postmarxism	12	zgodovina	33	teoretično delo	6
perestrojka	11	zgodovinski pregled	23	znanstveniki	6
postsocializem	11	francoska revolucija	11	znanstveno-tehnološki razvoj	6
osamosvojitve	7	druga svetovna vojna	9	akademije	5
41 - uprava		zgodovinopisje	8	znanstvene discipline	5
skupščinski sistem	30	nacizem	6	46 - zn. srečanja	
upravljanje	30	zgodovinski razvoj	6	posvetovanja	30
javna uprava	21	obletnice	5	okrogla miza	22
sodstvo	17	po letu 1945	5	seminarji	9
družbene dejavnosti	13	45 - znanost		seminar	8
policija	10	znanost	161	simpoziji	7
javni sektor	9	teorije	41	zborniki	5
dokumenti	8	znanstvena politika	25	47 - ženske	
licence	8	znanstveni razvoj	22	ženske	63
državni organi	6	koncepti	19	feminizem	11
skupščine	6	raziskovalna politika	19	žensko vprašanje	9
skupščinski zbori	5	znanje	16	spolna neenakost	8
upravni sistemi	5	objektivnost	14	ženska emancipacija	7
42 - volitve		znanstvena srečanja	14	enakopravnost	7
volitve	82	terminologija	12	spol	7
volilni sistemi	39	znanstveno delo	12	seksizem	5
volilni procesi	12	konference	11	spolnost	5

Vir: Lokalna baza ODKIJ, predmetne oznake iz bibliografskih zapisov (izpis iz baze dne 29. februar, 2004)

Opomba: Združevanje 47 predmetnih področij (iz tabele P3) v 9 vsebinskih sklopov (glej uporabo v Tabeli 1 in Grafikonu 3 v prispevku)

'STM-DRUŽBOSLOVJE': (35 36 37 38)

'POLITOLOGIJA': (5 11 12 21 22 23 41 42)

'EKONOMIJA': (7)

'SOCIOLOGIJA': (13 24 25 30 31 32 33)

'DRUŽBENI RAZVOJ': (1 3 4 6 27 39 40 43)

'ZNANOST & METODE': (9 29 45 46)

'KOMUNIKOLOGIJA': (14 17 20 34)

'KULTURA IPD.': (2 8 10 15 16 26 28 44 47)

'MEDNARODNI ODNOSI': (18 19)

Tabela P4: Vsebina objav v TiP, v času 1964-2003, po 47 predmetnih področjih, skupaj in po štirih desetletnih obdobjih (urejeno padajoče po % pojavitev)

	Predm. podr.	1964-2003		Predm. podr.	1964-1973
1	stm-yupol	12,3		stm-yupol	13,3
2	politologija	9,2		stm-geopol	11
3	stm-geopol	8,7		geograf	8,3
4	geograf	7,7		ekon	6,6
5	ekon	5,8		mednarodn	5,9
6	drzvoj	3,7		politologija	5,7
7	sociologija	3,7		izobrazba	5,1
8	mednarodn	3,5		pravo	4,2
9	rmetodinfo	2,8		etnonarod	2,7
10	pravo	2,8		sociologija	2,7
11	stm-biogr	2,7		socdela	2,5
12	znanost	2,6		drzvoj	2,1
13	izobrazba	2,6		znanost	2,1
14	etnonarod	2,6		drkritika	2
15	drkritika	2,2		religija	2
16	mednorganiz	2		kultura	1,8
17	socdela	1,9		novinar	1,7
18	recenzije	1,8		recenzije	1,7
19	kultura	1,8		rmetodinfo	1,7
20	psihologija	1,5		stm-biogr	1,6
21	religija	1,5		komunikol	1,5
22	komunikol	1,2		mednorganiz	1,4
23	ekologija	1,1		uprava	1,3
24	obramba	1,1		psihologija	1,1
25	filozof	1		obramba	1,1
26	uprava	0,9		gibanja	0,9
27	tranzicija	0,9		filozof	0,9
28	prostor	0,8		regije	0,9
29	novinar	0,8		stm-zgod	0,7
30	volitve	0,8		mediji	0,7
31	zgodov	0,8		prostor	0,6
32	mediji	0,7		agrar	0,5
33	ženske	0,7		socorg	0,5
34	biograf	0,7		zgodov	0,5
35	stm-zgod	0,6		volitve	0,4
36	gibanja	0,6		ekologija	0,4
37	tehnorazvoj	0,6		stanovanje	0,4
38	znsrečanja	0,5		lingvistika	0,3
39	socorg	0,5		tehnorazvoj	0,3
40	demograf	0,4		biograf	0,2
41	regije	0,4		znsrečanja	0,2
42	agrar	0,4		zdravstvo	0,2
43	stikipr	0,3		FDV	0,1
44	lingvistika	0,2		tranzicija	0,1
45	zdravstvo	0,2		demograf	0,1
46	FDV	0,2		ženske	0
47	stanovanje	0,2		stikipr	0
	SKUPAJ	100%			100%
	Št.predm. oznak	17700			2707

Predm. podr. 1974-1983		Predm. podr. 1984-1993		Predm. podr. 1993-2003		
1	stm-yupol	20,6	politologija	11,6	politologija	9,7
2	stm-geopol	7,6	stm-yupol	10	geograf	8,7
3	politologija	7,4	stm-geopol	9,7	ekon	6,1
4	geograf	6	geograf	7,9	rmetodinfo	5,2
5	ekon	5,6	ekon	5,5	stm-geopol	4,8
6	stm-biogr	4,9	drazvoj	4,6	sociologija	4,5
7	mednarodn	4,3	sociologija	4	drazvoj	4,2
8	sociologija	3,6	pravo	3,1	znanost	3,8
9	drazvoj	3,1	rmetodinfo	3	etnonarod	3,5
10	izobrazba	3,1	etnonarod	2,8	drkritika	3,3
11	socdela	2,5	recenzije	2,7	mednorganiz	3,3
12	mednorganiz	2,4	znanost	2,6	kultura	3,2
13	drkritika	2,3	stm-biogr	2,4	psihologija	2,9
14	znanost	2,2	mednarodn	2,2	komunikol	2,8
15	rmetodinfo	1,8	ekologija	2	mednarodn	2,8
16	pravo	1,8	drkritika	1,9	religija	2,4
17	etnonarod	1,7	izobrazba	1,7	pravo	2,4
18	kultura	1,7	socdela	1,5	obramba	2,3
19	recenzije	1,4	volitve	1,5	čenske	2,1
20	psihologija	1,2	mednorganiz	1,4	stikipr	1,9
21	filozof	1,2	religija	1,4	uprava	1,6
22	stm-zgod	1,2	kultura	1,4	izobrazba	1,6
23	religija	1	tranzicija	1,4	tranzicija	1,6
24	komunikol	0,9	psihologija	1,3	mediji	1,5
25	obramba	0,9	tehnorazvoj	1	prostor	1,5
26	uprava	0,9	prostor	1	filozof	1,4
27	biograf	0,9	zgodov	0,9	stm-yupol	1,3
28	zgodov	0,9	komunikol	0,8	socdela	1
29	znsre?anja	0,8	filozof	0,8	novinar	0,9
30	prostor	0,6	obramba	0,7	socorg	0,9
31	čenske	0,6	gibanja	0,7	gibanja	0,9
32	ekologija	0,6	novinar	0,7	volitve	0,9
33	novinar	0,5	uprava	0,7	zgodov	0,8
34	agrar	0,5	biograf	0,7	biograf	0,7
35	socorg	0,4	demograf	0,6	demograf	0,7
36	mediji	0,4	mediji	0,6	regije	0,6
37	tehnorazvoj	0,4	čenske	0,5	ekologija	0,4
38	gibanja	0,3	stm-zgod	0,5	zdravstvo	0,3
39	regije	0,3	zdravstvo	0,4	lingvistika	0,2
40	lingvistika	0,3	znsre?anja	0,4	recenzije	0,2
41	volitve	0,2	FDV	0,4	stanovanje	0,2
42	FDV	0,2	agrar	0,3	agrar	0,1
43	demograf	0,2	socorg	0,3	stm-biogr	0,1
44	tranzicija	0,2	regije	0,2	tehnorazvoj	0,1
45	stanovanje	0,1	stanovanje	0,2	znsre?anja	0,1
46	zdravstvo	0,1	lingvistika	0,2	FDV	0
47	stikipr	0	stikipr	0	stm-zgod	0
	SKUPAJ	100%		100%		100%
	Št. predm. oznak	5237		7226		2867

Vir: Predmetne oznake bibliografskih zapisov o objavah v TiP, lokalna baza ODKIJ (izpis iz baze dne 29. februarja, 2004, avt. A. K. & J. J.)